

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการผลิตผลงานทางวิชาการของ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย ระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 โดยศึกษาในรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการผลิต รูปแบบ และ สาขาวิชาของผลงานทางวิชาการ แหล่งจัดพิมพ์และการเผยแพร่ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการเผยแพร่ รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์ โดยได้กำหนด ตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีผลทำให้การผลิตผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย แตกต่างกันได้แก่ วุฒิกการศึกษา ระยะ เวลาการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน ประเภทงานที่รับผิดชอบ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบ การบริหารงานห้องสมุดที่แตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ต้องการทดสอบสมมติฐานตามที่ได้กำหนดไว้ 3 ข้อคือ

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ผลิตผลงานทางวิชาการ เพราะต้องการศึกษาหา เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่จะนำมา ใช้ในการปฏิบัติงานห้องสมุดและแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน
2. รูปแบบของผลงานทางวิชาการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย ผลิตมากที่สุดคือบทความวารสาร
3. ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการผลิตผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย คือไม่มีเวลาในการผลิตผลงานทางวิชาการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีวุฒิตั้งแต่ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป รวมทั้งนักเอกสารสนเทศที่ปฏิบัติงานประจำในห้องสมุดคณะ สถาบัน

และศูนย์ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย จำนวน 67 แห่งใน 7 สถาบัน รวมทั้งสิ้น 121 คน
ดังนี้คือ

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (16 แห่ง)
 - 1.1 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ 1 คน
 - 1.2 ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ 1 คน
 - 1.3 ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ 1 คน
 - 1.4 ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ 1 คน
 - 1.5 ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี 1 คน
 - 1.6 ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ 5 คน
 - 1.7 ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ 1 คน
 - 1.8 ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ 2 คน
 - 1.9 ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ 1 คน
 - 1.10 ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ 2 คน
 - 1.11 ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ 1 คน
 - 1.12 ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 1 คน
 - 1.13 ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ 1 คน
 - 1.14 ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ 1 คน
 - 1.15 ห้องสมุดสถาบันประชากรศาสตร์ 1 คน
 - 1.16 ห้องสมุดสถาบันภาษา 3 คน
2. มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ (1 แห่ง)
 - 2.1 ห้องสมุดสถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร 1 คน
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น (12 แห่ง)
 - 3.1 ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ 1 คน
 - 3.2 ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ 1 คน

3.3	ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์	1 คน
3.4	ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์	1 คน
3.5	ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์	3 คน
3.6	ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์	1 คน
3.7	ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	1 คน
3.8	ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์	1 คน
3.9	ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์	2 คน
3.10	ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์	1 คน
3.11	ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ สาธิตา	1 คน
3.12	ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์	1 คน

4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (14 แห่ง)

4.1	ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์	1 คน
4.2	ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์	1 คน
4.3	ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์	1 คน
4.4	ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์	1 คน
4.5	ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์	6 คน
4.6	ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์	1 คน
4.7	ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์	1 คน
4.8	ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์	2 คน
4.9	ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์	1 คน
4.10	ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์	1 คน
4.11	ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์	2 คน
4.12	ห้องสมุดสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ	1 คน
4.13	ห้องสมุดสถาบันวิจัยสังคม	1 คน
4.14	ห้องสมุดศูนย์วิชาการโรงเรียนสาธิต	1 คน

5. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (8 แห่ง)

5.1	ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์	1 คน
5.2	ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	2 คน
5.3	ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์	2 คน
5.4	ห้องสมุดคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	1 คน
5.5	ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์	4 คน
5.6	ห้องสมุดคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	1 คน
5.7	ห้องสมุดสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา	1 คน
5.8	ห้องสมุดศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา สถาบันไทยคดีศึกษา	1 คน

6. มหาวิทยาลัยมหิดล (15 แห่ง)

6.1	ห้องสมุดคณะทันตแพทย์	1 คน
6.2	ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์	1 คน
6.3	ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์	2 คน
6.4	ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี	3 คน
6.5	ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล	12 คน
6.6	ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์	2 คน
6.7	ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์	8 คน
6.8	ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน	2 คน
6.9	ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	1 คน
6.10	ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์	2 คน
6.11	ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์	2 คน
6.12	ห้องสมุดศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน	1 คน
6.13	ห้องสมุดสถาบันวิจัยประชากรและสังคม	1 คน
6.14	ห้องสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชนบท	1 คน
6.15	ห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ	1 คน

7. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (1 แห่ง)

7.1 ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

7 คน

เหตุที่การวิจัยครั้งนี้ได้รวมถึงนักเอกสารสนเทศ เพราะ จากการจำแนกตำแหน่งต่าง ๆ ของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยตามกฎหมายฉบับที่ 2 พ.ศ. 2519 ได้กำหนดให้นักเอกสารสนเทศเป็นข้าราชการในสายบริการวิชาการ (สาย ข.) เช่นเดียวกับบรรณารักษ์ ซึ่งต้องอาศัยคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง รวมทั้งปริมาณและคุณภาพของงานด้านบริการวิชาการ ซึ่งหมายรวมถึงผลงานทางวิชาการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของงานบริการด้านวิชาชีพในการพิจารณาเลื่อนระดับให้สูงขึ้น ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลจะไม่แยกประชากรเป็นบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศ เนื่องจากไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เป็น เครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถามได้ศึกษาภูมิหลังการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารประเภทต่าง ๆ โดยสร้างคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ใน การวิจัย แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ วุฒิกการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ตำแหน่งงาน ประเภทงานที่รับผิดชอบ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด และ ประสบการณ์ในการผลิตผลงานทางวิชาการระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 ในการตั้งคำถามเกี่ยวกับการผลิตผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดสภาวะให้ผู้ตอบทุกคนนึกถึงสภาวะเดียวกัน โดยได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับตำแหน่งงานในห้องสมุด ประเภทงานที่รับผิดชอบ และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ในระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 และ "ในระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 ท่านเคยผลิตผลงานทางวิชาการหรือไม่" ทั้งนี้เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับการผลิตผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ และด้วยวิธีการดังกล่าว เชื่อว่าจะทำให้ได้คำตอบรัดกุมมากกว่าการ

ถามโดยไม่กำหนดสภาวะ

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุม เฉพาะผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ที่ผลิต และเผยแพร่ในระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 เท่านั้น เพราะการพิจารณาเลื่อนระดับของ ข้าราชการสาย ข. ที่ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2526 นั้น กำหนดให้ใช้ผลการปฏิบัติงานและผลงานทางวิชาการย้อนหลังภายใน 3 ปีคือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นไป

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ ระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 สำหรับในส่วนนี้จะให้ผู้ที่เคยผลิตผลงานทางวิชาการเป็นผู้ตอบเท่านั้น โดยแบ่งคำถามออกเป็นสองประเด็นคือ ประเด็นแรกเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการผลิต ส่วน ประเด็นที่สองเกี่ยวกับรูปแบบ (โดยจำแนกรูปแบบของผลงานทางวิชาการออกเป็น หนังสือ และตำรา บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการ คู่มือต่าง ๆ สื่อต่าง ๆ และผลงาน วิจัย) สาขาวิชา แหล่งจัดพิมพ์ วัตถุประสงค์ในการผลิตและการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ แต่ละรายการที่บรรณารักษ์ผลิตแล้ว

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการผลิตและการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ของบรรณารักษ์ โดยกำหนดช่วงความถี่ของระดับปัญหาออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะในการผลิตผลงานทาง วิชาการของบรรณารักษ์

การทดสอบแบบสอบถาม

เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ สร้างขึ้นไปทดสอบกับนิสิตปริญญาโทสาขามหาบัณฑิตระหว่างวันที่ 1-5 ธันวาคม 2529 และได้นำกลับมาแก้ไขปรับปรุงในส่วนของวัตถุประสงค์ในการผลิต รูปแบบผลงานทาง วิชาการ หลังจากนั้นจึงนำไปทดสอบกับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด กลาง 4 แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 4 คน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3 คน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 4 คน และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา 1 คน รวม
ทั้งสิ้น 12 คน ระหว่างวันที่ 12-17 ธันวาคม 2529 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของ
แบบสอบถามให้สมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้กับประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ทั้งทางไปรษณีย์และ
ด้วยตนเอง จำนวน 121 คน โดยใช้เวลาดังแต่ 13 มกราคม-12 มีนาคม 2530 รวมระยะ
เวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามประมาณ 8 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมารวม
112 ฉบับจากจำนวนทั้งหมด 121 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.56 ของแบบสอบถามที่ส่งออกไป
โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามของบรรณารักษ์ในส่วนภูมิภาค 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 30.58 และ
แบบสอบถามของบรรณารักษ์ในส่วนกลาง 75 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 61.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากที่ได้รวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมา
วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่

1. การหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n} \quad (\text{ชูศรี วงศ์รัตน์ 2527: 40})$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของค่าตอบทั้งหมด
 n แทน จำนวนคำตอบ

2. การหาค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยคำนวณ

จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}} \quad (\text{ชูศรี วงศ์รัตน์ 2527: 76})$$

- เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ΣX แทน ผลรวมของคำตอบทั้งหมด
 ΣX^2 แทน ผลรวมของคำตอบแต่ละตัวยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนคำตอบ

๘. การทดสอบความเป็นอิสระ (Test of Independence) โดยคำนวณจาก
 สูตร

$$\chi^2 = \frac{\Sigma(O - E)^2}{E} \quad (\text{ชูศรี วงศ์รัตน์ 2527: 221})$$

- เมื่อ χ^2 แทน ค่าไค-สแควร์
 O แทน ค่าความถี่ของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละข้อ
 E แทน ค่าคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละข้อ

เมื่อได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณค่าทางสถิติ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้ใน
 รูปตารางและการบรรยายประกอบตาราง โดย

ก. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการผลิต ปัญหาในการผลิตและการ
 เผยแพร่ผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยการ
 ตีความหมายค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อดังนี้คือ

- 4.6-5.0 มากที่สุด
 3.6-4.5 มาก
 2.6-3.5 ปานกลาง
 1.6-2.5 น้อย
 1.0-1.5 น้อยที่สุด

ข. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดในตอนที่ 2 ข้อ 2.2 ผลงาน
 ทางวิชาการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัย ได้
 ผลิตและเผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2524-2529 ผู้วิจัยได้จำแนกตามรูปแบบของผลงานทาง

วิชาการ และนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และเสนอในรูปตารางและคำบรรยายประกอบตาราง สำหรับการแจกแจงความถี่นั้นได้พิจารณา ดังนี้คือ ผลงานทางวิชาการที่บรรณาธิการผลิตร่วมกันหลายคนทั้งในนามของบรรณาธิการหรือในนามของสถาบัน ผู้วิจัยจะนับเป็น 1 รายการ และผลงานทางวิชาการที่ผลิตโดยบรรณาธิการคนเดียวกันแต่เผยแพร่ในแหล่งต่าง ๆ กัน ผู้วิจัยจะนับแยกเป็นแต่ละรายการไป เช่น บทความวารสารบทเดียวกันแต่เผยแพร่ในวารสารต่างรายการ จะนับตามจำนวนวารสารที่ลงบทความนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อนำไปพิจารณาแหล่งจัดพิมพ์ด้วย

ในการจำแนกคามสาขาวิชานั้น ผู้วิจัยได้จำแนกผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้

ส่วนการจำแนกผลงานทางวิชาการตามแหล่งที่จัดพิมพ์นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกเป็นห้องสมุดที่สังกัด คณะที่สังกัด มหาวิทยาลัยที่สังกัด สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์ หน่วยงาน/องค์การอื่น ๆ

สำหรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผู้วิจัยได้จำแนกเป็นการเผยแพร่ภายในอันได้แก่ เอกสารเผยแพร่ภายในคณะ สถาบัน และศูนย์ทางวิชาการ และการเผยแพร่ภายนอกอันได้แก่ ในสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดกลาง สิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัย สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์ หน่วยงานภายนอก/เอกชน

ค. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดในส่วนของข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่ได้รับเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย เนื่องจากมีจำนวนน้อยมาก